

DE (ON)MOGELIJKHEDEN VAN PROVINCIAAL ENERGIEBELEID

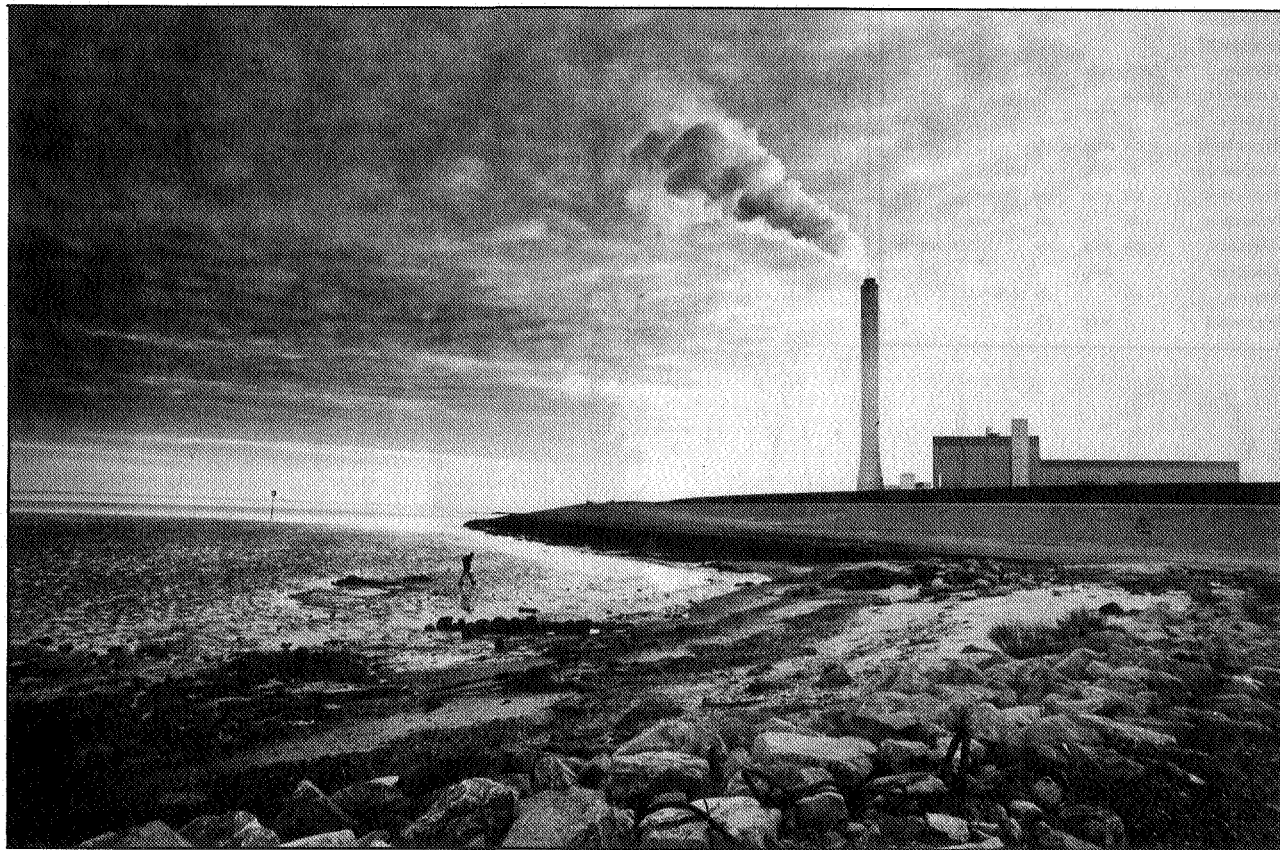
Dick Stoppelenburg

Eén van de belangrijkste eigenschappen die overheden worden toegekend is de groter verantwoordelijkheid tegenover maatschappelijke omstandigheden of ontwikkelingen. Overheden functioneren in zoverre als ons "betere ik"; immers, bij het afwegen van het maatschappelijk belang spelen meer za-

ken een rol dan wanneer het gaat om een persoonlijk of groepsbelang. Dat deze meer ingewikkelde afweging bijna onvermijdelijk een (te?) groot apparaat met zich meebrengt, beschouw ik hier gemakshalve slechts als een, overigens niet onbelangrijk, detail. De keerzijde van de medaille is echter, dat naarmate

de toegekende verantwoordelijkheid groter is, de koppeling naar de dagelijkse praktijk kleiner wordt.

Laten we energiebeleid als voorbeeld nemen. Naarmate de tijd vorderde (en het apparaat groeide) ontwikkelde de rijksoverheid onder de druk der omstandigheden een ener-

giebeleid. Dit was aanvankelijk weinig meer dan het uiten van prognoses en het dienovereenkomstig aanpassen van het aanbod aan de vraag. De laatste 10 jaar hield de afweging meer in dan alleen vraag en aanbod en begonnen ook milieu- en risikofactoren een rol te spelen. De eerste aanzetten van de brede maatschappelijke discussie (B.M.D.) (vooral deel 3 van de Nota Energiebeleid) geven aan, dat de "afweging" nu zó grondig gebeurt (althans die schijn wekt), dat - wat een paradox - de burger er weinig greep meer op heeft. Of: de afweging wordt langzamerhand onbegrijpelijk, laat staan herkenbaar. Zo ontstaat het risico, dat het energieprobleem teruggebracht dreigt te worden tot het eenvoudige vraag- en aanbodspel. De afweging wordt ingesneeuwd door technisch-ekonomische en kernfysische discussie.

De afweging moet echter wél herkenbaar blijven: het resultaat zal immers in het veld merkbaar worden. Kolencentrales zullen de al zure regen nog zuurder maken. Windmolens kunnen in het waddengebied de horizon gaan bepalen. En niet te vergeten: kerncentrales zullen hun afval moeten verwerken en opslaan. Landelijk energiebeleid zal regionaal en lokaal zijn invloed doen gelden, terwijl tegelijkertijd -zoals gezegd- de burger op dit beleid weinig greep kan hebben.

Gemeentelijk energiebeleid

Energiebeleid op gemeentelijk nivo kan alleen betrekking hebben op de uitvoering van reeds algemeen geaccepteerde doelstellingen, bv energiebesparing. De afweging van de factoren op gemeentelijk nivo staat het dichtst bij het beleidslachtoffer, dus zal dit beleid in het algemeen herkenbaar zijn en weinig drempels ondervinden. Integraal

energiebeleid is ondenkbaar: een gemeente zal bij het binnen haar grenzen realiseren van een splijtstofcyclus snel gekonfronteerd worden met zijn burens. Stadsverwarming is al haast een grensgeval: op gemeentelijk nivo is nauwelijks een goede kracht/warmteverhouding beschikbaar, dus zal altijd minstens een intergemeentelijke samenwerking moeten plaatshebben.

Regionaal energiebeleid

Op regionaal nivo heeft het energiebeleid in elk geval een deel van bovenstaande beperkingen niet. Het is dan ook vreemd, dat energiebeleid op dit nivo zo weinig ruimte had en nog heeft. Regionale afweging vindt plaats op grond van een grotere betrokkenheid bij de regionale omstandigheden (geen opslag van radioactief afval in de Drentse en Groningse zoutkoepels, zwavelgehalte van de bij de EGD gestookte olie beperkt direkter, via de regionale pers, maar ook bij direkter, via de regionale pers, maar ook bijvoorbeeld met groepen die een deel van de BMD dragen, met een aksent op de regionale situatie. Tegelijkertijd kan de verantwoordelijkheid voor de energievoorziening gedragen worden, althans in theorie.

De provincies hebben de mogelijkheid het beleid van de elektriciteitscentrales te controleren (deze mogelijkheid is echter beperkt door het landelijk samenwerkingsverband, de SEP, en zal -na uitvoering van de adviezen van de Commissie Concentratie Nutsbedrijven- nog beperkter worden, althans voor wat betreft de produktiekant). De provincies hebben geografisch en financieel de ruimte (of kunnen die maken) voor experimenten op het gebied van de alternatieve energiebronnen. De uitstoot van een kolencentrale blijft grotendeels beperkt tot de regio, zodat ook hier een redelijk regionaal

beleid mogelijk is, hoewel afspraken in ruimer verband natuurlijk nodig blijven. Stadsverwarming kan bij uitstek een regionale gebeurtenis zijn. De provincie kan groepen die de energiediskussie in regionaal verband stimuleren, financieel ondersteunen, iets dat nog (te) weinig gebeurt. En natuurlijk kan de provincie besparingsactiviteiten stimuleren, een ondersteuning van het landelijk beleid.

Landelijk energiebeleid

Dit alles wil natuurlijk niet zeggen dat landelijk beleid overbodig is. Integendeel, het zou alleen beter kunnen functioneren als ondersteuning van regionaal beleid, in plaats van andersom. Het zijn de burgers in de regio die de gevolgen van het beleid te dragen zullen krijgen. Landelijk beleid is te ver weg, onbegrijpelijk, ondoorzichtig, onherkenbaar voor de gemiddelde burger. Het verband tussen energieverbruik en de konsekwenties daarvan is onduidelijk en bovendien (nu) niet regionaal gebonden. Overkonsumptie in het overvolle westen zou wel eens het dumpen van kernafval in het relatief lege en schone noorden kunnen inhouden. Regionaal beleid, dichter bij huis en dus herkenbaarder, kan een duidelijker verband leggen tussen vraag, aanbod en konsekwenties, zodat de afweging op een maatschappelijk meer aanvaardbaar nivo kan plaatsvinden.